

Nr 94

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska textilforskningsinstitutet, m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslag framlägges om godkännande av ett mellan staten och Stiftelsen Svensk textilforskning preliminärt ingånget avtal angående driften av Svenska textilforskningsinstitutet under tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1965. Avtalet innebär i huvudsak att de former för samverkan mellan staten och industrien, som hittills gällt, skall äga bestånd under ytterligare fem år. För budgetåret 1960/61 föreslås att bidragsanslaget på riksstaten till Svenska textilforskningsinstitutet skall utgå med 250 000 kronor. Detta innebär en höjning med cirka 90 000 kronor, jämfört med det från riksstaten för budgetåret 1959/60 utgående bidraget.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1960.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, ecklesiastik- och civildepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga angående *godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska textilforskningsinstitutet, m. m.*, samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (X ht, p. 42) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet för budgetåret 1960/61 beräkna ett förslagsanslag av 157 700 kronor. Frågan om bidrag till institutet torde nu åter få upptagas.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1958 uppdrogs den 9 juli 1959 åt 1958 års forskningsinstitutkommitté att verkställa utredning rörande nytt avtal angående bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet. Kommittén skulle härvid äga befogenhet att med vederbörande enskilda intressenter ingå i förhandlingar och — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — träffa dylikt avtal.

Kommittén har den 18 februari 1960 avgivit ett stencilerat betänkande med förslag till avtal om den fortsatta driften av institutet. Avtalsförslaget torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Över betänkandet har yttranden avgivits av statskontoret, rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola, statens tekniska forskningsråd och styrelsen för institutet.

Svenska textilforskningsinstitutets tillkomst och nuvarande förhållanden

Förslag om att inrätta ett institut för textilforskning, företrädesvis i fråga om grundläggande problem, framlades av utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga utredningens ordnande i ett år 1943 avlämnat betänkande.

Utredningens förslag anmäldes i propositionen nr 201 till 1943 års riksdag. Riksdagen godkände därvid ett mellan Kungl. Maj:t och — den av två branschorganisationer upprättade — Stiftelsen Svensk textilforskning in-

gånget avtal om ordnande av central forskningsverksamhet rörande textila produkter samt deras framställning och användning. Avtalet upphörde den 30 juni 1955. Med riksdagens godkännande (prop. 117/1955) ersattes det med nu löpande avtal, vilket gäller till utgången av juni 1960. I anslutning härtill uppgick i textilforskningsinstitutet det av industrien drivna Institutet för tillämpad textilforskning.

Gällande avtal och stadgar

Enligt avtalet skall det statliga bidraget främst användas till grundläggande forskning. Den tillämpade forskning, som bedrivs vid institutet, bekostas av stiftelsen.

Svenska textilforskningsinstitutets syfte är enligt avtalet att i nära samarbete med Chalmers tekniska högskola och under samverkan med andra vetenskapliga institutioner bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande textila produkter samt deras framställning och användning ävensom att i samband härmed medverka till utbildningen av tekniker och forskare inom de av institutets verksamhet berörda områdena. Ytterligare innehåller avtalet bl. a. följande.

Staten ställer byggnad till förfogande för institutet. Löpande bidraget staten i viss i avtalet angiven utsträckning till kostnaderna för avlöning, pensionering och försäkring av en del av institutets personal. Av statsmedel utgår sålunda enligt styrelsens bestämmande till en föreståndare arvode med högst 6 000 kronor samt till övriga befattningshavare lön eller arvode med tillhoppa högst 99 300 kronor jämte rörligt tillägg å lön. — Annan befattningshavare med lön av statsmedel än föreståndaren är under vissa förutsättningar berättigad att vara pensionsförsäkrad i Svenska personalpensionskassan. Avgifterna härför betalas ur statsbidraget liksom också arbetsgivarbidraget till allmän sjukförsäkring m. m. och avgiften för yrkesskadeförsäkring för denna personal. — Staten bestrider även kostnaderna för uppvärmning och yttre underhåll av fastigheten ävensom för skötsel av vägar, gräsmattor och dylikt.

Stiftelsen å sin sida svarar för ny- och ersättningsanskaffning av inventarier och lämnar därutöver ett allmänt bidrag till verksamheten. I sistnämnda hänseende garanterar stiftelsen ett belopp av lägst 250 000 kronor för år. Slutligen medverkar stiftelsen till administrering av institutets verksamhet på sätt stadgarna angiver.

Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna skall institutets styrelse bestå av ordförande och tolv ledamöter, varav Kungl. Maj:t utser ordföranden och sex ledamöter samt stiftelsen sex ledamöter.

Organisation och verksamhet

Institutet ledes under styrelsen av en föreståndare, som samtidigt är professor i textilkemi vid Chalmers tekniska högskola, och av en heltidsanställd ställföreträdande föreståndare.

Institutet omfattar, förutom administrations- och servicesektioner, fyra avdelningar för forskning, nämligen avdelningarna för fysik, kemi, mekanisk textilteknik och konfektionsteknik, samt en provningsavdelning och en mindre elektronikavdelning.

Personalen vid institutet har i medeltal under avtalsperioden utgjort 47 personer, varibland en föreståndare, en ställföreträdande föreståndare, fyra laboratorer och sex förste forskningsingenjörer.

Verksamheten vid institutet avser som nämnts forskning — grundläggande och tillämpad — ävensom uppdrag och konsultationer samt undervisning och utbildning.

Forskningen gäller vävnaders och textilmaterials fysiska och mekaniska egenskaper, berednings- och färgningsfrågor, mekaniska problem i framställningsprocessen för vävnader samt konstruktions-, material- och tillverkningsproblem inom konfektionsindustrin.

Uppdrags- och konsultationsverksamheten avser främst provning. I första hand utföres sådana provningar, för vilka statens provningsanstalt icke har tillräckliga instrumentresurser.

Undervisningen och utbildningen vid institutet avser dels teknologerna vid Chalmers tekniska högskola, dels licentiander och doktorander vid nämnda högskola, dels ock de inom industrien verksamma teknikerna.

Ekonomi

I forskningsinstitutkommitténs betänkande av år 1955 räknades med att institutets årliga *utgifter* för den löpande verksamheten skulle uppgå till minst 790 000 kronor från och med budgetåret 1955/56. De verkliga utgifterna har under de två sistförflutna budgetåren utgjort 1 020 566 kronor och 949 108 kronor. För budgetåret 1959/60, som är det sista av nu löpande avtalsperiod, upptager budgeten ett utgiftsbelopp av 1 050 000 kronor. De jämförelsevis låga utgifterna för budgetåret 1958/59 förklaras av en viss försiktighet beträffande utgifterna i avvaktan på statsmakternas och industriens ställningstagande till institutets verksamhet efter den 30 juni 1960. Av samma skäl beräknas de verkliga utgifterna för budgetåret 1959/60 bli något lägre än de budgeterade.

I forskningsinstitutkommitténs nämnda betänkande räknades med *inkomster* för institutet under budgetåret 1955/56 om minst 790 000 kronor, varav i statsbidrag över riksstaten 130 000 kronor, i särskilt bidrag av statliga fondmedel 30 000 kronor, i stiftelsebidrag 470 000 kronor samt i diverse inkomster — uppdragsinkomster, bidrag från International Wool Secretariat och forskningsrådsbidrag — 160 000 kronor.

De verkliga driftinkomsterna under de två sistförflutna budgetåren har utgjort 1 044 580 kronor och 925 638 kronor. För budgetåret 1959/60 upptager budgeten inkomster till ett belopp av 1 050 000 kronor. Sistnämnda belopp utgöres av statsbidrag över riksstaten 160 000 kronor, häri inräknat 1959 års höjning av det rörliga tillägget, särskilt bidrag av statliga fondme-

del 30 000 kronor, stiftelsebidrag 500 000 kronor samt diverse inkomster 360 000 kronor.

Ytterligare må om nämnda inkomstposter anföras följande.

Det särskilda bidraget av statliga fondmedel förutsattes vid föregående avtalsförhandling skola lämnas under ett vart av de fem år avtalet avsåg. Bidraget har utgått ur 1953 års fond för teknisk forskning. — Stiftelsens bidrag för år skall enligt avtalstexten utgöra minst 250 000 kronor. Såsom förutsattes vid föregående avtalsförhandling har dock bidraget uppgått till ett avsevärt högre belopp och har under budgetåren 1955/59 utgjort i kronor respektive 449 000, 520 000, 570 000 och 440 000.

Vid sidan härav har legat den av stiftelsen bekostade utrustningsanskaffningen, vilken under de fyra första åren av den nu löpande avtalsperioden uppgått till sammanlagt 240 000 kronor.

Stiftelsen Svensk textilforsknings förslag

Stiftelsen Svensk textilforskning sade i juni 1959 upp nu gällande avtal. Stiftelsen anförde i anslutning härtill, att avtalet icke skapade ekonomiskt underlag för en verksamhet vid institutet för tiden efter juni 1960 av samma omfattning som den nuvarande. Stiftelsen föreslår därför att staten påtager sig en större del av kostnaderna än tidigare.

Bakgrunden till stiftelsens förslag

Rörande textil- och konfektionsprodukternas roll i den svenska ekonomin anför stiftelsen i huvudsak följande.

Allmänhetens sammanlagda kostnader för inköp samt för tvätt, reparation och vård av textilier kan uppskattas till 4 500 milj. kronor för år. Även statens och kommunernas utgifter för textilvaror är betydande. Med hänsyn härtill innebär varje åtgärd, som medför förbättrad ekonomi i textiltillverkningen eller textiltillbrukningen, en stor nationalekonomisk besparing.

Textil- och konfektionsindustrin har under efterkrigsåren kraftigt rationaliserats. På grund av branschens försämrade lönsamhet under de senaste åren har dock investeringarna inom branschen successivt minskat.

Svensk textil- och konfektionsindustri är tekniskt väl rustad, och utvecklingen har gått raskt framåt under de år, som textilforskningsinstitutet arbetat. Bl. a. har genom forskningen och genom en hög produktkvalitet exporten av både textil- och konfektionsvaror kunnat öka.

Antalet anställda inom textil- och konfektionsindustrierna uppgår till närmare 100 000, och förädlingsvärdet uppskattas till 900 milj. kronor för textilindustrin och till 600 milj. kronor för konfektionsindustrin. Svensk textil bör med hänsyn härtill få tillfälle till fortsatt teknisk utveckling för att kunna hävda sig i konkurrensen.

Målet för den tekniska utvecklingen av textil- och konfektionsindustrin

angiver stiftelsen vara en utveckling som innebär dels att konsumenterna — enskilda, stat och kommuner samt olika industrier — kan erhålla billiga och ändamålsenliga textilvaror, dels att textilindustriens konkurrenskraft gentemot utlandet stärkes. Härför är forskningen en nödvändig förutsättning.

I fråga om konkurrenskraften gentemot utlandet erinras om att textilindustrien är känslig för utlandskonkurrens på grund av textilvarans internationella karaktär. Vid försäljningen till sin största kund, konfektionsindustrien, måste sålunda textilindustrien kunna erbjuda varor, som är fullt konkurrenskraftiga till pris och kvalitet och därjämte är så beskaffade att de underlättar konfektionsindustriens produktion och försäljning. — Ur konkurrenssynpunkt fordras vidare att rationaliseringen av produktionen fortsätter. Vidare kräves ökad materialkännedom.

Programmet för verksamheten

Stiftelsen framlägger i sin skrivelse förslag till program för verksamheten vid institutet den närmaste femårsperioden.

Forskningen bör enligt programmet vara både grundläggande och tillämpad samt koncentreras på ett begränsat antal punkter. Ytterligare anföres härom bl. a. följande.

Kunskapen om produktens egenskaper är den centrala forskningsuppgiften, och rönen här kan väntas få användning på alla övriga områden av forskningsverksamheten. Arbetet skall inriktas på att klarlägga textilvarors olika fysikaliska egenskaper, framför allt de mekaniska. — Vidare bör undersökas, hur olika beredningsmetoder påverkar de fysikaliska egenskaperna och vilken betydelse dessa egenskaper har för produktion och konsumtion.

Olika tygers skrynkling bör undersökas. Krympningsproblemet skall studeras närmare. Utvecklingsarbetet i samband med varudeklaration av textilvaror skall fortsättas. Medverkan skall ske till utvecklandet av lämpliga varutyper för skilda ändamål och utformandet av specifikationer för olika egenskaper.

Förhållandet konstruktion kontra tillverkningsteknik inom konfektionen skall studeras liksom utseendets och hållfasthetens beroende av tyg, sytråd och sömnadsteknik.

Vidare är det nödvändigt att studera och utveckla textilindustriens tillverkningsprocesser samt finna metoder för tillverkningskontroll. Bland härvid aktuella arbetsuppgifter kan nämnas mätning och kontroll av garnkrafter i olika processer.

Arbetet på att utveckla och anpassa mätmetoder för specificering av egenskaperna vid inköp av bomull, lin, ull m. m. skall fortsätta.

Vid sidan av forskningen bör såsom hittills en del av det löpande arbetet ägnas åt *uppdrag och konsultationer*.

Det är också naturligt och viktigt att textilforskningsinstitutet bedriver

undervisning och utbildning, främst genom samarbetet med Chalmers tekniska högskola, genom efterutbildning av ingenjörer inom textilindustrin och genom att vid institutet anställa ingenjörer, som efter två, tre års arbete kan beredas fortsatt tjänst inom industrien.

Finansieringen av verksamheten

Stiftelsen erinrar inledningsvis om att Svenska textilforskningsinstitutets verksamhet allmänt vunnit gott anseende.

Textil- och konfektionsindustrin har under innevarande avtalsperiod årligen tillskjutit avsevärda belopp till verksamheten. På grund av sämre lönsamhet med åtföljande stark minskning av underlaget för uttaxeringen kan branschen emellertid i fortsättningen icke bidra med så höga belopp som tidigare. Utgår man från att institutet under kommande år skall åtminstone bibehållas i oförändrad omfattning, måste statens bidrag höjas.

Textilindustrin ser med tillförsikt på framtiden, åtminstone på något längre sikt. Skall staten i rådande läge underlätta industriens rationalisering — och skäl talar för att så bör ske — kan detta med fördel ske genom en ökning av statsbidraget.

Stiftelsen föreslår att verksamheten skall avse en utgiftssumma av 1,1 milj. kronor, vilket är blott 50 000 kronor mer än som upptagits i budgeten för innevarande budgetår.

Verksamheten bör enligt stiftelsen finansieras med ett statsbidrag över riksstaten om 400 000 kronor, ett stiftelsebidrag om 375 000 kronor samt uppdragsinkomster, bidrag från forskningsråd och fonder samt bidrag från internationella organisationer om tillhoppa 325 000 kronor. I förhållande till den tidigare återgivna budgeten för innevarande budgetår — från vilken budget vid bokslutet vissa avvikelser kan väntas — innebär detta en ökning av statens årliga insats med 210 000 kronor samt en minskning av stiftelsens driftbidrag med 125 000 kronor och av de övriga inkomsterna med 35 000 kronor. — I princip bör statens bidrag konstrueras som tidigare. Dock bör en del av bidraget avse städningskostnader samt bibliotekets ackquisition.

Vissa uttalanden om institutet

Textilutredningen, som i november 1958 tillkallades med uppgift att söka främja sådan praktisk samverkan inom textilbranschen eller andra interna åtgärder, som kunde vara ägnade att lägga grunden till en konkurrenskraftig basproduktion av textilvaror, anför i sitt betänkande Konkurrens under samverkan (SOU 1959: 42) bl. a., att upprättandet av den europeiska frihandelssammanslutningen enligt utredningens mening kommer att medföra ett skärpt konkurrensläge på den svenska marknaden för den svenska industrien men samtidigt ge den svenska textil- och konfektionsindustrin tillgång till en avsevärt större hemmamarknad än tidigare. Industrien bör därför med olika åtgärder bereda sig för den nya situationen.

Utredningen framhåller i fråga om forskningen att de frågor, som berör denna, bör ägnas ett allt större intresse. Vad särskilt gäller textilforskningsinstitutet anföres bland annat följande.

Det vetenskapliga arbete, som bedrivs vid institutet, anses stå på en hög nivå och har givit institutet ett mycket gott internationellt anseende. Institutets övriga funktioner som centralt tekniskt serviceorgan för industrien och som debattforum i tekniska frågor torde knappast kunna överskattas. Emellertid har dagens ansträngda läge inom textilindustrien satt i fara de bidrag, som hittills utgått från företagen till institutets verksamhet. Under erinran om den avgörande betydelse, som tillgången till inhemsk forskning äger för den svenska textil- och beklädnadsindustriens framtida utveckling, har textilutredningen i en under hand till mig överlämnad promemoria den 29 april 1959 understrukit vikten av att verksamheten vid textilforskningsinstitutet upprätthålles i åtminstone samma utsträckning som hittills. Utredningen anser emellertid även att en utvidgning av institutets verksamhet skulle vara till gagn för industrien.

Statens institut för konsumentfrågor har i skrivelse till 1958 års forskningsinstitutkommitté framhållit, att konsumentinstitutet saknar eget textilt laboratorium och därför är helt beroende av möjligheten att för tekniska undersökningar vända sig till textilforskningsinstitutet.

Statens konsumentråd har i skrivelse till 1958 års forskningsinstitutkommitté anfört bland annat följande. Från rådet har under verksamhetsåren 1958/59 och 1959/60 anslagits 80 000 kronor för konsumentfrämjande forskning vid institutet. Som exempel på den direkt konsumentfrämjande delen av institutets verksamhetsområde kan nämnas: bestämning av varudeklarationsnormer, standardiseringsundersökningar, provningsverksamhet och allmänt servicebetonade uppgifter. Med kännedom om de stora belopp, som årligen lägges ut för konsumtion av textilier, framstår dessa grenar av institutets verksamhet som mycket betydelsefulla.

Styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet har i skrivelse till 1958 års forskningsinstitutkommitté anfört, att styrelsen funnit det av stiftelsen framlagda förslaget till forskningsprogram lämpligt och väl avvägt för industrien och konsumenterna. Styrelsen anser att ett bibehållande av den nuvarande omfattningen av textilforskningsinstitutet är ett nödvändigt minimum, om institutet skall kunna effektivt fylla sina viktiga funktioner.

Förslag av 1958 års forskningsinstitutkommitté

Allmänna synpunkter

Kommittén konstaterar att den egentliga textilindustrien, tillsammans med konfektionsindustrien, allttjämt utgör en av vårt lands största industribranscher. Den överträffas vad gäller arbetarantalet endast av metall- och verkstadsindustrien samt av de tillsammans tagna skogsproduktindustrierna.

Efter att ha erinrat om att den svenska textilbranschen under senare år haft att kämpa med svårigheter framhåller kommittén att utvecklingen för textilbranschens del är svår att förutsäga, bl. a. därför att följderna av sjustatsmarknadens bildande ännu inte kan överblickas. Textilutredningen är för sin del icke främmande för tanken att branschen kommer att ytterligare minska. Från branschens sida har framhållits, att den ökning av den textila konsumtionen per capita, som under förutsättning av fortsatt inkomstökning kan beräknas komma till stånd, ger anledning till en viss optimism, i varje fall på längre sikt.

För att hävda textilindustriens konkurrenskraft är det angeläget, uttalar kommittén, att textilforskningen, såväl inom företagen som inom textilforskningsinstitutet, får erforderliga resurser. Värdet av textilvarukonsumtionen i vårt land uppgår till mycket stora belopp, och det är att räkna med att denna konsumtion kommer att öka. Även den del av textilforskningen, som direkt siktar till förbättringar i textilkonsumtionens ekonomi, framstår därför som ekonomiskt väl motiverad.

Den verksamhet, som bedrivits vid Svenska textilforskningsinstitutet, synes kommittén ha varit av stort värde såväl för textilnäringsen som för enskilda och offentliga förbrukare. Kommittén erinrar i detta sammanhang om betydelsen av den sida av institutets verksamhet, som består i att utbilda ingenjörer och forskare. Det erinras också om att de av föregående års riksdag beslutade ansevärd förbättringarna av villkoren för forskningen och forskarutbildningen vid bl. a. de tekniska högskolorna (jfr prop. 105/1959) icke omfattar de halvstatliga branschforskningsinstitutet.

Kommittén förordar, att ett nytt avtal träffas mellan staten och Stiftelsen Svensk textilforskning om fortsatt drift av textilforskningsinstitutet. Avtalsperioden bör liksom för närvarande omfatta fem år och avse tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1965. Kommittén anser det önskvärt, att under den nya avtalsperioden forskningen — inom ramen för tillgängliga medel — bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med det av stiftelsen föreslagna programmet.

Den ekonomiska ramen för verksamheten

Textilforskningsinstitutets utgifter har under senare år uppgått till omkring 1 milj. kronor för år. Stiftelsens förslag syftar till en finansiering, som medger en i stort sett oförändrad verksamhet.

Vid sin bedömning av den lämpliga fördelningen av kostnaderna för institutets verksamhet har kommittén måst beakta olika faktorer. Å ena sidan har hänsyn tagits till den restriktivitet i fråga om nya statsutgifter som statsmakterna funnit nödvändig i dagens läge. Å andra sidan har beaktats den allmänna strävan som finns att öka statens insatser för forskningen, ävensom det utan tvivel bekymmersamma läge, vari den svenska textilbranschen befinner sig. Kommittén har stannat för att en ökning av statens insats för institutet av någorlunda betydelse bör komma till stånd.

Vid förhandlingarna har kommittén och stiftelsen varit ense om den uppfattningen att institutet under den nya avtalsperioden bör drivas i stort sett i samma omfattning och med samma inriktning som under den nu löpande avtalsperioden. Rörande parternas insatser har i stort överenskommit följande.

Statens bidrag skall ökas från nuvarande omkring 190 000 kronor för år — varav 30 000 kronor av fondmedel — till cirka 250 000 kronor för år. Bidraget förutsättes av kommittén i sin helhet anvisat på riksstaten.

Stiftelsens i avtalet garanterade minimibidrag, vilket för närvarande är angivet till lägst 250 000 kronor för år, bestämmas till 325 000 kronor för år. Stiftelsen har under den nu löpande avtalsperioden — såsom dock förutsättes vid avtalets tillkomst — lämnat institutet ett betydligt större bidrag än det i avtalstexten angivna minimibidraget. För utvecklingen av bidraget har redogjorts i det föregående. Stiftelsen har vid de nu förda förhandlingarna utfäst sig att verka för att under den nya avtalsperioden den faktiska bidragsgivningen avväges så, att verksamheten kan upprätthållas i ungefär samma omfattning som hittills. — Kommittén erinrar om att stiftelsen enligt avtalet skall liksom hittills svara för institutets inventarieanskaffning.

Utöver nämnda bidrag från staten och stiftelsen emotses såsom för närvarande vissa andra inkomster. Inkomsterna av kortfristiga uppdrag har beräknats till 135 000 kronor. Anslag från forskningsråd och andra institutioner, bl. a. sådana med konsumentinriktning, ävensom från internationella organisationer såsom International Wool Secretariat uppskattas till sammanlagt 215 000 kronor. De sålunda angivna övriga inkomsterna utgör tillsammans 350 000 kronor för år.

Särskilda frågor rörande statens bidrag

Statens avtalsbundna bidrag till institutet är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 157 700 kronor.

Beträffande statens nuvarande avtalsenliga bidrag till institutet, i vad bidraget avser *avlöningar och pensioneringskostnader*, föreslår kommittén följande ändringar.

Statsbidraget till föreståndarens arvode föreslås höjt med 1 500 kronor till 7 500 kronor, i likhet med vad som skett i fråga om liknande befattningar vid andra branschforskningsinstitut.

Utökningen av statens stöd skall enligt kommittén väsentligen ges den formen, att staten ökar sitt bidrag med ett belopp svarande mot lön och vissa pensionskostnader för ytterligare 2 förste forskningsingenjörer med lön beräknad efter lönegrad A 21, 1 forskningsassistent (A 16) och 1 vaktmästare (A 7). Vidare bör räknas med ett belopp av drygt 5 300 kronor till extra personal. Bidraget, rörligt tillägg oräknat, till gruppen övriga befattningshavare skulle härigenom öka med 67 200 kronor till 166 500 kronor. Beräkningsgrunderna för bidraget framgår av efterföljande sammanställning.

Befattning	Antal enligt	Enligt kommitténs förslag	
	beräkning för nu gällande avtal	Antal	Lönegrad (löneplan A)
Laborator.....	2	2	24
Förste forskningsingenjör.....	—	2	21
Forskningsassistent	1	2	16
Verkmästare	1	1	11
Kassör	1	1	10
Vaktmästare	—	1	7
Laboratoriebiträde	2	2	7
Extra personal.....	.	.	(5 376 kr)
	7	11	

De i sammanställningen angivna lönegraderna överensstämmer i förekommande fall med dem, efter vilka beräkningarna skedde vid föregående förhandlingstillfälle. — Den i sammanställningen upptagna befattningen med lön enligt lönegrad A 11 bör, vid tillämpning av de inom statsförvaltningen gällande principerna, benämnas instrumentmakare.

Pensionsförsäkringsavgifterna ökar med 8 720 kronor genom att till statsbidraget överföres 4 nya befattningar. Några nya pensionsförsäkringar torde dock som regel tills vidare icke böra tecknas i avvaktan på att pensionsfrågan för institutets av statsbidraget avlönade personal — i enlighet med vad kommittén i det följande anför — ges en mera definitiv lösning.

Det rörliga tillägget beräknar kommittén höjt med 14 080 kronor.

I fråga om de *omkostnader*, till vilka staten bidrager med beloppet för de verkliga utgifterna föreslår kommittén den ändringen att posten till arbetsgivarbidrag till allmän sjukförsäkring m. m. samt avgift för yrkesskadeförsäkring höjes med 800 kronor till 2 000 kronor.

Anslaget å riksstaten bör i enlighet härmed uppföras med (157 700 + 1 500 + 67 200 + 8 720 + 14 080 + 800 =) 250 000 kronor.

Rörande de i det föregående angivna lönegraderna erinrar kommittén om att det — enligt såväl det gamla som det nya avtalet — ankommer på styrelsen att med iakttagande av vissa regler bestämma storleken av lönen till olika befattningshavare. Kommittén förutsätter också att nu förefintlig möjlighet för industrien att vid behov fylla ut statsbidragslönerna bibehålles.

Vid olika tillfällen har framförts frågan om förbättring av pensionsförhållandena för den med statsmedel avlönade personalen. — Enligt kommittén hör med prövning av frågan om pensioneringen av nämnda personal anslå till dess den definitiva utformningen föreligger av den allmänna tilläggs pensioneringen och därav föranledda överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter om kompletteringsförsäkringar härtill. Institutspersonalens pensionering torde — såsom kommittén tidigare antytt — med hänsyn härtill icke nu böra ändras; detta spörsmål jämte därmed sammanhängande frågor torde sedermera, så snart förutsättningarna för en lösning fixerats, få göras till föremål för särskilda förhandlingar. — Enär pensionsbeloppen enligt nuvarande försäkringar framstår som låga, föreslår kommittén att staten tills vidare under den nya avtalsperioden lämnar en ga-

ranti för den enligt avtalet av statsmedel avlönade personalen av samma innehåll som den som lämnats under nu löpande avtalsperiod, d. v. s. att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att vid uppkommande pensionsfall meddela föreskrift om provisorisk höjning av pensionerna genom tillägg av statsmedel. Utfästelsen bör — om det med hänsyn till de närmare omständigheterna synes befogat — kunna få tillämpas även i fråga om befattningshavare som avgår från tjänst vid institutet utan att ha uppnått pensionsåldern. De totala pensionsförmånerna bör dock härigenom icke få uppgå till högre belopp än vad som gällt, om statligt pensionsreglemente tillämpats.

Det avtal om driften av Svenska textilforskningsinstitutet vilket undertecknats av kommittén — under förbehåll för Kungl. Maj:ts senare godkännande — och stiftelsens företrädare, innefattar icke några andra betydelsefulla avvikelser från nu gällande avtal, än som framgår av det föregående.

Yttrandena

Statskontoret erinrar om att det vid tillkomsten av nu gällande avtal förutsattes, att det medelsbehov, som för avtalsperioden 1955/60 skulle komma att täckas av fondmedel, icke framdeles skulle få föranleda krav på ökad medelsanvisning över riksstaten efter avtalsperiodens utgång. *Ämbetsverket* framhåller att enligt föreliggande förslag det av fondmedel utgående beloppet emellertid skall ingå i det nya driftbidraget över riksstaten. — *Statskontoret* anför vidare, att stiftelsens avtalsbundna minimibidrag enligt avtalsförslaget höjes men att dess faktiska bidragsgivning torde komma att minska. Med hänsyn till vad kommittén anfört framför allt om den svenska textilbranschens nuvarande läge, synes finansieringsförslaget likväl få godtagas. Finansieringsplanen bör dock icke få utgöra utgångspunkt vid fixerandet av statens bidrag för tiden efter den 30 juni 1965. I den mån textilindustrin har bättre ekonomiska resurser då än nu, synes en ökning av de enskilda insatserna böra ske. — *Statskontoret* har intet att erinra mot avtalets utformning.

Rektorsämbetet vid Chalmers tekniska högskola, som uttalar tillfredsställelse över samarbetet mellan högskolan och textilforskningsinstitutet, tillstyrker kommitténs förslag. I sammanhanget anføres att 1958 års generalplan för högskolans utbyggnad, vilken plan berör dispositionen av institutets byggnad, icke bör behöva påverka bedömningen av institutets lokalfråga under en kommande avtalsperiod utan först på längre sikt.

Statens tekniska forskningsråd tillstyrker att avtalsförslaget godkännes. I sammanhanget anför rådet, att för branschforskningsinstitutens del föreligger flera frågeställningar, som icke omfattas av uppdraget till 1958 års forskningsinstitutkommitté, och att rådet avser att framdeles återkomma till frågan om en översyn av branschforskningsinstitutens villkor.

Styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet tillstyrker förslaget. Styrelsen ser med tillfredsställelse att kommittén förordar en ökning av statsbidraget till institutet men hade gärna sett ett än högre bidrag. Styrelsen understryker betydelsen av att, som kommittén förutsatt, styrelsen får bibehålla sin rätt att lämna lönetillägg av industrimedel till den statsbidragsavlönade personalen. Styrelsen framhåller slutligen betydelsen av att statsbidraget till personalens pensionsförsäkringar framdeles förbättras.

Departementschefen

Svenska textilforskningsinstitutet tillkom i början av 1940-talet. Verksamheten finansieras huvudsakligen med bidrag från staten och från en för ändamålet bildad stiftelse, Stiftelsen Svensk textilforskning. Såsom gäller vid motsvarande andra branschforskningsinstitut regleras bidragsgivningen genom avtal mellan Kungl. Maj:t och stiftelsen. Enligt nu löpande avtal, som upphör att gälla den 30 juni i år, utgår statsbidraget med i runt tal 160 000 kronor för år. Härtill lämnar staten 30 000 kronor om året av fondmedel. Stiftelsen skall avtalsenligt svara för ett årligt tillskott av minst 250 000 kronor. Under den senaste femårsperioden har stiftelsebidraget dock utgått med i genomsnitt närmare 500 000 kronor för år.

Då erfarenheterna av detta samarbete på textilforskningsområdet varit gynnsamma, har frågan om finansieringen av institutets fortsatta verksamhet utretts genom 1958 års forskningsinstitutkommitté. De mellan kommittén och stiftelsen därvid förda förhandlingarna har resulterat i ett den 18 februari 1960 — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — träffat avtal för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1965.

Ur kommitténs betänkande inhämtas, att textilforskningsinstitutets totala utgifter under senare år uppgått till i runt tal en milj. kronor för år. Kommittén och stiftelsen har varit ense om den uppfattningen, att institutet under den nya avtalsperioden bör drivas i stort sett i samma omfattning och med samma inriktning som under den nu löpande avtalsperioden. Enligt det nya avtalet kommer statens bidrag att öka från för närvarande omkring 190 000 kronor för år — varav 30 000 kronor av fondmedel — till 250 000 kronor. Sistnämnda belopp skulle i sin helhet belasta riksstaten. Samtidigt föreslås det av stiftelsen garanterade minimibidraget höjt till 325 000 kronor för år. Stiftelsen har vid förhandlingarna utfäst sig skola verka för att under den nya avtalsperioden stiftelsens bidragsgivning avväges så, att verksamheten kan upprätthållas i stort sett i samma omfattning som hittills. Därvid räknas med övriga löpande inkomster å i runt tal 350 000 kronor för år.

I sin allmänna motivering till avtalet erinrar 1958 års forskningsinstitutkommitté om att textilindustrin — häri inbegripet konfektionsindustrin — är en av vårt lands stora industrigrenar. För att hävda textilindustriens konkurrenskraft är det enligt kommittén angeläget, att textilforskningen

får erforderliga resurser. Det understrykes att textilforskningen även angriper problem av omedelbart intresse för konsumenterna. Som skäl för en ökning av statens bidrag till institutet anföres också den allmänna strävan som finns att öka statens insatser inom skilda områden av forskningen även som det bekymmersamma läge, vari den svenska textilbranschen för närvarande befinner sig.

Remissinstanserna har över lag tillstyrkt det framlagda avtalsförslaget eller lämnat detsamma utan erinran.

Jag är ense med kommittén om värdet av den verksamhet, som bedrivs vid textilforskningsinstitutet, och förordar en fortsättning därav. Som kommittén uttalar krävs en rätt stor ökning av statens bidrag för att forskningsvolymen vid institutet skall kunna hållas i huvudsak oförändrad. Enligt förslaget kommer sålunda riksstatsanslaget att höjas med 90 000 kronor, varav emellertid staten redan nu svarar för 30 000 kronor genom att löpande ställa fondmedel av den storleken till institutets förfogande. På de skäl kommittén anfört tillstyrker jag den sålunda föreslagna uppräkningsvolymen av anslaget till textilforskningsinstitutet. Mitt ställningstagande motiveras också av förhoppningen att ett ökat statligt stöd åt textilforskningen i någon mån skall kunna bidra till en förbättring i nuvarande ekonomiskt bekymmersamma situation för svensk textilindustri.

Såsom kommittén förordat torde det i fråga om den statsbidragsavlönade personalens pensionsförsäkringar icke böra vidtas några principiella förändringar i avvaktan på slutlig utformning av den allmänna tilläggs pensioneringen. Det torde i nämnda hänseende få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera överenskomma med stiftelsen om erforderliga ändringar i avtalet.

Övriga delar av kommittéförslaget och avtalet föranleder inte några särskilda uttalanden från min sida. Därest under avtalstiden behov av smärre jämkningar i avtalet skulle uppkomma, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att för statens del besluta om erforderliga ändringar.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid statsrådsprotokollet fogat avtal med Stiftelsen Svensk textilforskning;
- b) till *Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Björn Bergman

Bilaga

**Avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk textilforskning angående
driften av Svenska textilforskningsinstitutet under tiden den
1 juli 1960—den 30 juni 1965**

§ 1.

Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk textilforskning åtaga sig att i enlighet med detta avtal ansvara för driften vid Svenska textilforskningsinstitutet.

Institutets syfte är att i nära samarbete med Chalmers tekniska högskola och under samverkan med andra vetenskapliga institutioner bedriva tekniskt-vetenskaplig forskning rörande textila produkter samt deras framställning och användning ävensom att i samband härmed medverka till utbildningen av tekniker och forskare inom de av institutets verksamhet berörda områdena.

§ 2.

Institutets verksamhet regleras av detta avtal samt genom stadgar, vilka för att vara gällande skola fastställas av Kungl. Maj:t, ävensom genom arbetsordning och kompletterande föreskrifter i övrigt, vilka utfärdas av institutets styrelse.

§ 3.

Kungl. Maj:t, som låtit uppföra byggnad för institutet, förbinder sig att fortfarande under den tid avtalet gäller ställa denna byggnad med därtill hörande tomt till institutets disposition. Inom byggnaden skola övningslaboratorier ställas till förfogande för de studerande vid Chalmers tekniska högskola i den mån så erfordras för undervisning inom institutets verksamhetsområde.

§ 4.

Stiftelsen förbinder sig att dels ersätta förslitna inventarier, dels och anskaffa sådana nya inventarier, som behövas för den fortsatta verksamheten. Sådan utrustning, som avses i denna §, förblir stiftelsens egendom.

§ 5.

1 mom. Vid institutet skola finnas anställda 1 föreståndare, minst 2 laboratorer samt den personal i övrigt, som institutets styrelse med hänsyn till behovet och tillgången på avlöningsmedel bestämmer.

2 mom. Av statsmedel skall årligen enligt styrelsens bestämmande utgå till föreståndaren arvode med högst 7 500 kronor, till övriga befattningshavare lön eller arvode med tillhoppa högst 166 500 kronor, därvid lön må bestämmas högst till belopp motsvarande grundlönen i lägsta löneklassen, ortsgrupp 4, i den lönegrad å löneplan A i statens löneförordning, till vilken vederbörande befattningshavare enligt styrelsens bedömning varit att hänföra, därest han varit underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Utan Kungl. Maj:ts medgivande må lön icke bestämmas till högre belopp för år räknat än 22 452 kronor för laborator, 19 092 kronor för förste forskningsingenjör och 17 136 kronor för övriga anställda.

Är befattningshavares av statsmedel utgående ersättning bestämd att utgå såsom lön, skall jämte lönen av statsmedel utgå särskilt lönetillägg enligt de grunder, som gälla för närmast jämförlig statlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente.

3 mom. Laborator, till vilken utgår lön av statsmedel, är berättigad till pension i Svenska personal-pensionskassan. Annan befattningshavare med lön av statsmedel, som är anställd vid institutet sedan minst två år, må enligt styrelsens bedömande komma i åtnjutande av pensionsrätt.

Pensionsrätt omfattar 100-procentig ålders- och invalidpension, kapitalunderstöd förbundet med egenpension, kapitalunderstöd förbundet med familjepension samt familjepension enligt den plan, uppställd av Svenska personal-pensionskassan, som gäller för avtalsperioden 1955—1960, dock att planens bestämmelser om högsta förmånsbelopp icke skola äga tillämpning. Pensionsavgifterna, vilka helt bekostas av statsmedel, beräknas i förhållande till grundlönerna i lägsta löneklassen av vederbörande lönegrader enligt intill den 1 januari 1955 gällande bestämmelser.

Pensionsförsäkringar, vilka enligt detta avtal skola bekostas av statsmedel, skola i varje särskilt fall tecknas i samråd med statskontoret.

4 mom. Av statsmedel skola jämväl bestridas arbetsgivarebidraget till allmän sjukförsäkring och avgiften för yrkesskadeförsäkring av den personal vid institutet, som avlönas av statsmedel.

§ 6.

Kungl. Maj:t förbinder sig att bestrida kostnaderna för uppvärmning och yttre underhåll ävensom för skötsel av vägar, gräsmattor, planteringar och dylikt.

§ 7.

Den forskningsverksamhet, till vilken staten på ovan angivet sätt bidrager, skall företrädesvis avse problem av grundläggande och principiellt intresse inom här berörda områden. Härjämte må vid institutet bedrivas sådan forskning, som syftar till att utröna den industriella tillämpligheten av de grundläggande forskningsresultaten samt till att underlätta lösandet av tekniska problem i samband med driften inom här berörda industrier.

§ 8.

Stiftelsen åtager sig att medverka till organisation och administrering av institutets verksamhet på sätt som i stadgarna närmare angives. Stiftelsen förbinder sig att bekosta verksamheten utöver de bidrag, som staten enligt detta avtal eller eljest lämnar. Det av stiftelsen garanterade beloppet utgör lägst 325 000 kronor för år.

§ 9.

Stiftelsen skall vara så uppbyggd att varje svenskt företag inom det område, som är föremål för institutets verksamhet, har möjlighet att genom bidrag till stiftelsen efter samma grunder, som gälla för övriga stödjande industriföretag, bliva delaktigt i forskningsverksamheten.

§ 10.

Detta avtal skall gälla till utgången av juni månad 1965.

Uppsäges avtalet icke senast ett år före avtalstidens utgång, skall det anses förlängt för fem år.

§ 11.

Delta avtal träder i kraft den 1 juli 1960 under förutsättning att det dessförinnan godkännes av Kungl. Maj:t.

Stockholm den 18 februari 1960.

För

KUNGL. MAJ:t och KRONAN

Frank Öhman

Rune Blomqvist

För

STIFTELSEN SVENSK TEXTIL-
FORSKNING

Allan Nordenstam